

mestne dirke. Kolesarski klub Merx se je dokazoval na domači sceni kot odličen organizator prireditev. Maja 1984 je bil v Celju zaključek prve etape v regiji največje dirke Alpe Adria, kar nakazuje zaupanje v klub. Še več, Celje je bilo tisto leto razglašeno kot najboljši gostitelj dirke. Kolesarski klub Merx je organiziral tudi prvo državno prvenstvo v Sloveniji, njegovi kolesarji so v novem obdobju uspešno tekmovali na dirkah po Madžarski, Hrvaški, Slovaški idr.

Med Celjankami in Celjani, ki radi kolesarijo v okolico sami ali v skupinah, so se ukoreninile tudi številne rekreativne množične prireditve pod organizacijo uspešnih podjetij ali športnih organizacij, kot so maratoni v Logarsko dolino, vzpon na Celjsko kočo idr. V zadnjih letih je Celje stalnica Dirke po Sloveniji, ki je največji kolesarski dogodek v Sloveniji. Mednarodna kolesarska zveza dirko klasificira kot UCI HC-razred, kar je za serijo World Tour najvišji rang tekmovanja v cestnem kolesarstvu. Že prva izvedba »slovenske pentlje« leta 1993 je imela cilj prve etape v Celju. V Celju je v novem tisočletju kolesarstvo v razcvetu, a se tu in tudi v okolici več kot dvajset let ni zagnal kolesarski klub. Nekdanji uspešen kolesar Kolesarskega kluba Merx je okrog sebe zbral sredino in ustanovil nov klub, ki se od leta 2019, kot ekipa mladih kolesarjev, kosa z najboljšimi vrstniki v državi in tekmuje kot Kolesarsko društvo knežjega mesta Celje. Prihodnost celjskega kolesarstva je ob skoraj nepregledni množici celjskih rekreativnih kolesarjev in ob podpori mesta, ki v zadnjih letih redno pripelje med Celjane etapo največje kolesarske dirke v državi, obetajoča.

Jože Kranjec

Razstava Narodni dom Maribor – središče kulturnega dogajanja od 1899 avtorja Gašperja Krajnca

Galerija KiBela, 30. 9. 2022–22. 10. 2022 in

Narodni dom Maribor, 25. 10. 2022–23. 12. 2022

Narodni dom Maribor je v znamenju tridesete obletnice ustanovitve javnega zavoda Kulturno-prireditveni center Narodni dom Maribor v galeriji KiBela v sodelovanju s Kulturno izobraževalnim društvom KIBLA, ki ima sedež v Narodnem domu, 30. septembra 2022 otvoril razstavo Narodni dom Maribor – središče kulturnega dogajanja od 1899 avtorja Gašperja Krajnca.

Gašper Krajnc, priznani slovenski stripar in ilustrator, je trenutke v zgodovini stavbe in zavoda upodobil na temelju arhivskega gradiva Narodnega doma Maribor, Pokrajinskega arhiva Maribor in Zbirke Primoža Premzla, a gradiva ni samo prerisoval, temveč mu je vdahnil življenje. Za dogodke, kjer je gradivo skop, se je vživel v obdobje in ustvaril svoje videnje živahnega kulturnega dogajanja, s čimer je ustvaril novo umetniško delo – zgodbo stavbe, zgrajene leta 1898, in zavoda Kulturno-prireditvenega centra Narodni dom Maribor, ustanovljene leta 1993, kar je prepoznala tudi Aleksandra Kostić, predsednica Kulturno izobraževalnega društva (KID) Kibla.

Njegove ilustracije nas popeljejo v leto 1899, ko je bil Narodni dom prvič združevalec slovenskega kulturnega življenja v Mariboru. Stavba je že s svojo zunanjostjo dvigovala narodno zavest. Veljala je za reprezentativno poslopje takratnega Maribora in imela velik pomen za slovenski del mariborskega prebivalstva, slovenska kulturna društva in nadaljnji kulturni razvoj, ki ni bil samoumeven, saj so vojne in krize svetovnih razsežnosti, ki spremljajo kulturo še danes, večkrat prekinile kulturno dogajanje v mestu. Tako v preteklosti kot danes so si kulturni delavci prizadevali, da so po vsakem uničenju ponovno vzpostavili in obnovili kulturno življenje v mestu Maribor. Na enak način Narodni dom, ki ni zgolj zgradba, tudi danes služi namenu, za katerega je bil postavljen. Javni zavod

Otvoritev razstave Narodni dom Maribor – središče kulturnega dogajanja od 1899 v galeriji KiBela (Foto: Špela Valadžija)

Narodni dom Maribor, ki domuje v tej veličastni zgradbi, skrbi za to, da je Narodni dom tisti dom, kjer se prepletajo mariborska kultura, uveljavljeni slovenska in svetovna kultura ter tudi tista, ki še nastaja.

Razstavo je zasnovala Špela Valadžija, ki je zbrala gradivo in ga razdelila na deset strani z najvidnejšimi mejniki, ki si sledijo v kronološko zaokroženih celotah. Za obliko razstave je izbrala strip, saj je ta oblika privlačna za širok krog obiskovalcev in hkrati trend v predstavljanju zgodb, ki se uporablja za spodbujanja bralne kulture med mladimi. Prvih pet strani je namenjenih zgodovini stavbe in dogajanja v stavbi Narodni dom ter razvoju kulturnega dogajanja v Mariboru, ki so še danes osnovni kulturni programi javnega zavoda Narodni dom Maribor, medtem ko ostalih pet strani prikazuje tridesetletno zgodovino zavoda.

Za razstavo so bile zbrane fotografije iz Zbirke Primoža Premzla, Koncertne poslovalnice Maribor, Narodnega doma Maribor, tiskovine: plakati, koncertni listi, programske knjižice in vstopnice Pokrajinskega arhiva Maribor, Koncertne poslovalnice Maribor in Narodnega doma Maribor, članki iz arhiva Večer mediji d. o. o., grafična podoba programov in 360-stopinjski posnetek koncerta na stolpu Narodnega doma. Na razstavi je upodobljen tudi zapisnik ustanovnega občnega zbora Narodnega sveta za Spodnjo Štajersko z dne 26. septembra 1918, ki ga hrani Pokrajinski arhiv Maribor. Razstava razkriva tudi skrivnosti Narodnega doma: spomenico iz tulca nad »turnom« Narodnega doma, ki so jo v skoraj stotih letih našli kar trikrat in jo hrani Pokrajinski arhiv Maribor; knjigo *Ksaver Meško: Listki*, ki je bila med drugo svetovno vojno rešena pred sežigom, in spominsko ploščo v avli, na kateri je zapis na obeh straneh. Hkrati razstava povezuje fizično z virtualnim, saj s pomočjo VR-očal omogoča obiskovalcem raz-

Ilustracije Gašperja Krajncja na prvih dveh panojih prikazujejo dogajanje v Narodnem domu v Mariboru do leta 1918 (Foto: Špela Valadžija)

gled s turna Narodnega doma, ki je sicer zaprt za obiskovalce.

Vsebinsko se razstava prepleta tako z monografijo z naslovom *Mesto, dom, vrata. Narodni dom Maribor – 30 let* urednice dr. Karoline Babič kakor tudi z dokumentarnim filmom *Za vsakega nekaj* scenarista in režiserja Bojana Labovića, ki sta tudi zasnovana ob trideseti obletnici Narodnega doma Maribor in bosta predstavljena v oktobru 2022.

Špela Valadžija